

Archival science – International Journal of Recorded Information, sv. 3, br. 1, 2003.

Časopis je podijeljen u dva dijela. Prvi dio donosi tri rada posvećena arhivističkom sređivanju i opisivanju, njegovoj standardizaciji, obavijesnim pomagalicama i pismohranama.

Članak *Archival Representation* Elizabeth Yakel razmatra arhivističko sređivanje i opisivanje arhivskoga gradiva, odnosno izradu obavijesnih pomagala. Termin *archival representation* autorica rabi kao naziv za cjelokupan rad arhivista na sređivanju i opisivanju arhivskoga gradiva, dakle, arhivističko sređivanje i opisivanje promatra kao jedinstveni proces. Članak analizira organizacijske i opisne sheme, alate i sustave kao sredstva tog procesa. Ti su sustavi podložni stalnim promjenama i poboljšanjima kako bi se udovoljilo suvremenim zahtjevima i potrebama korisnika. Razvoj obavijesnih alata kontinuiran je proces koji nije vidljiv samo u klasičnim opisnim sustavima (kartoteke, obavijesna pomagala) nego i u razvoju digitalnih sustava poput Machine Readable Cataloging (MARC) i Encoded Archival Description (EAD). Autorica temu obrađuje na tri načina, opisujući obradu gradiva koju je načinio stvaratelj, zatim arhivist te obrađujući opisne sustave. U poglavlju *Representations by Creators* opisuje se sređivanje gradiva i stvarateljev opis gradiva. Ovdje autorica daje nekoliko primjera kako su pojedini stvaratelji sredili svoje gradivo. Oni gradivo sređuju prema svojim potrebama i na načine koji im olakšavaju njime rukovati. Načini sređivanja ponekad se i mijenjaju (primjer *Ford Motor Company Archives*). Gradivo stvaratelja sadržava vrijedne količine informacija vezane za institucionalni, profesionalni i kulturalni kontekst u kojemu su stvorene. Kasnijim arhivističkim sređivanjem mijenja se originalni kontekst gradiva. Preciznije, kontekst gradiva kako ga je zamislio stvaratelj mijenja se u povijesni kontekst. Ironično je, prema autorici, kako istraživači poslije ponovno pokušavaju rekonstruirati originalni kontekst.

U poglavlju *Representations by Archivists* opisuje se rad arhivista na izradi opisnih sustava. Zapravo, radi se o povijesnom pregledu razvoja opisnih sustava u SAD-u kroz 20. stoljeće. Navodi se niz primjera sređivanja pojedinih fondova u obliku kartoteka, obavijesnih pomagala ili u digitalnim oblicima kao već spomenuti MARC ili EAD.

Poglavlje *Representational Systems* obrađuje neke vrste opisnih sustava. Točnije, govori o kartotekama i obavijesnim pomagalicama kao najčešćim opisnim alatima u SAD-u. Veća pozornost posvećuje se obavijesnim pomagalicama kao opisnim oblicima prvoga reda. Digitalni sustavi još se tretiraju kao pomagala drugoga reda. To se objašnjava činjenicom da su arhivski opisi u digitalnim sustavima digitalizirana klasična obavijesna pomagala.

U zaključku Elizabeth Yakel ističe da je razvoj sređivanja i opisivanja arhivskoga gradiva kontinuiran proces te da se svaki novi način toga procesa temelji na dobrim stranama prethodnog. Digitalne tehnologije zasad su pokazale svoju korisnost kao sredstvo razmjene podataka i lakše dostupnosti, no sve mogućnosti i koristi tih sustava još nisu vidljive. Kvaliteta sređivanja i opisa, odnosno obavijesnih pomagala, svakako je važna, jer osim što govore o gradivu, pomagala mnogo govore o arhivistici i arhivistima.

U članku *Cooking the Perfect Custard* autorica Jean Dryden opisuje rad skupine Canadian/US Task Force on Archival Description (CUSTARD) u kojoj i sama sudjeluje

kao voditelj projekta. Radi se o skupini američkih i kanadskih arhivista koja se okupila kako bi ujedinila svoje nacionalne standarde u okviru ISAD(G)-a i ISAAR(CPF)-a. Kao što se vidi već iz samoga naslova, autorica se u razradi svoje teme odlučila na malo humorističan pristup. Ideju za to dobila je u kratici naziva skupine – CUSTARD.¹ Tako je rad skupine na stvaranju jedinstvenoga sjevernoameričkog standarda arhivskog opisa uspoređen s izradom recepta za pripremu jednoga deserta. Poanta ove šaljive usporedbe je da za izradu kvalitetnoga arhivskog opisa (*custard*) treba izraditi kvalitetan standard (recept). Ipak, iz ovakva šaljiva tona vidi se ozbiljan pristup temi.

U poglavlju *Background* opisuje kako je došlo do osnivanja skupine CUSTARD, nakon spoznaja o potrebi poboljšanja američkih i kanadskih opisnih standarda u okviru međunarodnih standarda ISAD(G) i ISAAR(CPF). Na susretima američkih i kanadskih arhivista u drugoj polovini 1990-ih iznesen je prijedlog za izradu zajedničkoga standarda.

U poglavlju *The Ingredients* navedene su sastavnice budućega sjevernoameričkog standarda. To su kanadski i američki nacionalni standardi RAD i APPM2 te međunarodni ISAD(G) i ISAAR(CPF). Ukratko se opisuju specifičnosti tih standarda, a i neka zajednička obilježja koja bi olakšala zajedničku standardizaciju.

U poglavlju *The Method* opisan je rad skupine. Ovdje doznajemo kako je skupina održala tek četiri sastanka, koliko su im dopuštale financijske mogućnosti. Veliki dio međusobne komunikacije odvijao se elektroničkom poštom. Autorica navodi koje su se sve razlike pojavile u mišljenjima kako bi trebao izgledati zajednički standard. Osim što, naravno, postoje razlike u pristupu izradi standarda koje se očituju u različitim nacionalnim standardima i njihovoj primjeni, ovdje su se očitovale dobrim dijelom i kulturološke razlike.

U poglavlju *The Cooks* opisuje se sastav skupine CUSTARD. Ovdje također uočavamo razlike između kanadskih i američkih arhivista. Kanadski dio skupine bio je uglavnom homogen (svi su članovi Chairs of The Canadian Committee of an Archival Description, CCAD, dok je američki dio skupine bio sastavljen od predstavnika raznih američkih odbora i institucija. Kanadski predstavnici kao članovi istog odbora imali su iskustvo zajedničkog rada, dok američka heterogena skupina nije. S druge strane, dvije grupe nikad nisu radile zajedno. Ipak, zajedničko im je bilo to što su svi dali doprinos razvoju svojih nacionalnih standarda, pa su očito kompetentni za sudjelovanje u projektu.

U zaključku rada autorica nas obavještava kako izrada jedinstvenoga sjevernoameričkog standarda još nije dovršena, a uz načelne razloge navodi i one tehničke (potreba češćih sastanaka skupine i bolje financije). Kao prilog autorica na kraju donosi priopćenje sa sastanka kanadskih i američkih arhivista u Torontu 1999., gdje je odlučeno da se pristupi izradi zajedničkoga standarda.

Thea Miller u članku *The German Registry: The evolution of a Recordkeeping Model* opisuje razvoj njemačke pismohrane kroz povijest do današnjih dana. Taj povijesni pregled podijeljen je po razdobljima tako da svako razdoblje zauzima jedno poglavlje. Prvo poglavlje *Registers and Medieval German Recordkeeping* obrađuje srednji vijek, kad se počinju upotrebljavati registraturne knjige (gradske, samostanske, vlastelinske, poslovne itd.). Poglavlje *The Classical Prussian Registry* opisuje

¹ custard – (engl) krema od jaja, šećera i mlijeka

pismohranu Kraljevine Pruske, koja se počela razvijati u 17. stoljeću. Ona je nastala na opisanim temeljima iz srednjeg vijeka koji su prenijeti na državnu razinu, gdje je sustav pismohrane razvijan za potrebe državne administracije. Kako bi funkcionirala, trebalo je razviti načine upravljanja dokumentima, načine njihove pohrane te načine njihova pretraživanja. To je dovelo do nastanka popisa akata, kazala, urudžbenih zapisnika itd. Početkom 20. stoljeća započet je proces reformi pismohrane kako na području Pruske, tako i na području cijele Njemačke.

Poglavlje *The Registry and Modern German Recordkeeping* dovodi nas do današnjice. Nakon Drugoga svjetskog rata nastale su dvije njemačke države koje su se nakon ratnih razaranja suočile s obnovom, među ostalim i obnovom pismohrane. U Demokratskoj Republici Njemačkoj obnova pismohrane postignuta je uspostavom administrativnih arhiva, tako da su arhivisti imali značajan utjecaj na rad pismohrana. Zapadna se Njemačka u obnovi pismohrana oslonila na prijeratna reformska dostignuća koja su do danas prošla manje promjene. Od početka 1980-ih značajna je novost uvođenje informacijske tehnologije. U zaključku autorica, uz napomenu kako je za razumijevanje njemačke pismohrane nužno poznavanje njezina povijesnoga razvoja, ističe bliskost pismohrane i arhivistike, između čijih je djelatnosti bila tanka granica (osobito u bivšem DDR-u). Njemačko shvaćanje pismohrane ne tretira zapise samo kao izvore informacija o obavljenim poslovima, nego i kao vodič za obavljanje novih poslova. To je postignuto kombiniranom upotrebom aktivnih dokumenata s dokumentima pismohrane (postupak začet u pruskoj administraciji), čime tragovi sačuvani u spisima omogućavaju rekonstrukciju svih na taj način povezanih poslova, a tako, čineći logičnu strukturu, rasvjetljuju cjelokupno poslovanje.

U drugom su dijelu časopisa i dva prikaza. Prvi je prikaz Elizabeth Sheperd, *Managing Records Programs: A Guide for Historical Agencies* autora Brucea W. Dearstynea, a drugi je napisala Heather McNeil o knjizi Alberta Borgmanna *Holding on to Reality: The Nature of Information at the turn of the Millenium*.

Na kraju se objavljuju popis autora i upute za autore.

Mario Fabekovec